

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 98/2019-41

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. mája 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED], právne zastúpenej advokátom Mgr. Vladimírom Šárnikom, Rožňavská 2, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 341/2015 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 341/2015 porušené boli.

2. Okresnému súdu Nitra prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 341/2015 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré jej je Okresný súd Nitra povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Nitra je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 415,51 € (slovom štyristopäťnásť eur a päťdesiatjeden centov) na účet jej právneho zástupcu Mgr. Vladimíra Šárnika, Rožňavská 2, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a s'ťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 98/2019-15 z 12. novembra 2019 prijal na ďalšie konanie ústavnú s'ťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „s'ťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 341/2015 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej s'ťažnosti a jej príloh vyplýva, že v napadnutom konaní ide o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, v ktorom má s'ťažovateľka postavenie žalovanej, ktoré bolo na okresnom súde začaté 16. júna 2015 na základe žaloby podanej bývalým manželom s'ťažovateľky a nie je ešte právoplatne skončené.

3. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti stručne opísala chronológiu procesných úkonov okresného súdu, z ktorej vyplýva, že od začatia konania do dňa podania ústavnej sťažnosti uplynuli 3 roky a 9 mesiacov. Okresný súd konal spočiatku konal bez prieťahov, neskôr sa však jeho procesná aktivita spomaľovala a od júla 2017 súd už rieši iba nemeritórnu otázku preddavku na trovy znaleckého dokazovania a následnej žiadosti žalobcu o oslobodenie od súdnych poplatkov, pričom medzi týmito úplne jednoduchými úkonmi súdu nezriedka uplynulo niekoľko mesiacov.

4. Sťažovateľka sa domáhala odstránenia nečinnosti súdu sťažnosťou na prieťahy zo 16. novembra 2018. Predsedníčka okresného súdu v podaní sp. zn. Spr. 2089/2018 zo 14. januára 2019 skonštatovala, že k prieťahom v napadnutom konaní nedochádzalo.

5. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uvádza, že svojím konaním k prieťahom nijako neprispela, konanie nemarila, nezdržovala a všetky povinnosti si plnila riadne. Ďalej konštatuje, že predmet konania nie je natoľko právne či skutkovo zložitý, aby si vyžadoval skoro 4-ročné konanie pred súdom prvej inštancie. Na základe už uvedeného sťažovateľka v petite navrhuje, aby ústavný súd vydal nález, ktorým vysloví porušenie jej v bode 1 označených základných práv postupom okresného súdu v napadnutom konaní a prikáže okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov. Okrem toho sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 4 000 € a náhrady trov právneho zastúpenia.

6. O prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľky na ďalšie konanie rozhodoval tretí senát ústavného súdu v zložení Mojmir Mamojka (predseda senátu) a sudcovia Peter Straka a Martin Vernarský tak, ako to bolo vysvetlené v odôvodnení uznesenia o prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie Vzhľadom na neprítomnosť predsedu tretieho senátu ústavného súdu Mojmíra Mamojku pri meritórnom rozhodovaní o prijatej ústavnej sťažnosti bolo pri rozhodovaní vo veci samej potrebné uplatniť čl. III bod 1 písm. b) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 (ďalej len „rozvrh práce“), podľa ktorého dočasné zastúpenie neprítomného predsedu senátu sa riadi pravidlom, že neprítomného predsedu tretieho senátu ústavného súdu zastupuje predseda druhého senátu ústavného súdu. Aplikujúc uvedené pravidlo spolu s čl. II bodom 4

rozvrhu práce (predsedom druhého senátu ústavného súdu je sudca Ľuboš Szigeti), rozhodoval tretí senát ústavného súdu vo veci samej v zložení Ľuboš Szigeti (predseda senátu) a sudcovia Peter Straka a Martin Vernarský.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a sťažovateľky

7. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie vyzval ústavný súd predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrila k ústavnej sťažnosti a zároveň, aby oznámila, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedníčka okresného súdu v prípise sp. zn. Spr 2089/2020 z 22. januára 2020 oznámila, že súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania v zmysle § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Vo svojom vyjadrení predsedníčka okresného súdu uviedla chronologický prehľad jednotlivých úkonov napadnutého konania a tiež poukázala na:

„Z chronológie úkonov vyplýva, že súd nebol vo veci nečinný. Jednotlivé úkony boli vykonávané plynule a v primeraných lehotách, pričom žiadne dlhšie trvajúce obdobie nečinnosti, ktoré by bolo možné považovať za zbytočné prieťahy v konaní, zo spisu nevyplývajú. Treba prihliadnuť aj na to, že sudkyňa vybavuje vo svojom oddelení cca 300 vecí a nie je preto možné, aby sa prednostne zaoberala touto vecou... Jednotlivé pojednávania vo veci boli vytyčované v závislosti od obsadenosti pojednávacích dní sudkyne.“

Okresný súd zdôraznil, že napadnuté konanie je z hľadiska predmetu konania takého charakteru, že si spravidla vyžaduje rozsiahlejšie dokazovanie, a to vrátane znaleckého dokazovania. Na dĺžku napadnutého konania mala vplyv aj skutočnosť, že proti rozhodnutiu o zložení preddavku na znalecké dokazovanie musel s ohľadom na podané odvolanie žalobcu rozhodovať odvolací súd a ďalej bolo potrebné rozhodnúť o jeho žiadosti o oslobodenie súdneho poplatku. Okresný súd pripomenul, že sťažovateľka predložila dva súkromné znalecké posudky až na pojednávaniach, v dôsledku čoho museli byť pojednávania odročené pre účely oboznámenia sa s ich závermi. Takisto žalobca prejavil

záujem predložiť vlastný súkromný znalecký posudok, avšak k tomuto napokon nedošlo. Z tohto dôvodu ustanovil okresný súd znalca a čakal na vyhotovenie znaleckého posudku.

8. Dňa 25. februára 2020 bolo ústavnému súdu doručené vyjadrenie právneho zástupcu sťažovateľky, v ktorom vyslovil súhlas s upustením od ústneho pojednávania a k samotnému stanovisku okresného súdu v podstatnom uviedol, že sťažovateľka *„iniciatívnym predložením znaleckých posudkov nespôsobila žiadne prietahy. Paradoxne nie znalecké posudky, predložené sťažovateľkou boli príčinou prietahov, ale návrh žalobcu, aby súd dal zhotoviť znalecký posudok (č. l. 266-270) a následné 2 ročné riešenie otázky zaplataenia preddavku na znalecké dokazovanie zo strany žalobcu. Súdom zabezpečený znalecký posudok bol sťažovateľke doručený až dňa 05. 02. 2020, t. j. 2 roky a 8 mesiacov po tom, ako žalobkyňa (správne má byť žalovaná, pozn.) údajne spôsobila odročenie ostatného pojednávania predložením súkromného znaleckého posudku. Uplynutie takej dlhej doby pritom má negatívny vplyv na osobnú situáciu sťažovateľky, keďže počas 3 rokov došlo k značnému nárastu cien nehnuteľností...“*.

9. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

10. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

11. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

12. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

13. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

14. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

15. Sťažovateľka sa svojou ústavnou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pričom k porušeniu sťažovateľkou označených práv malo dôjsť postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

16. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

17. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie

právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

18. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prierahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

IV.

Posúdenie veci ústavným súdom

19. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala zo zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), za účinnosti ktorého bolo napadnuté konanie začaté. Podľa § 6 OSP majú sudy v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovať tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, a podľa § 100 ods. 1 prvej vety OSP len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Povinnosť súdu a sudcu konať bez zbytočných prierahov vyplýva aj z čl. 17 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prierahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb.

20. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že konanie, ktorého predmetom je vyporiadanie bezpodielového vlastníctva manželov, po právnej

stránke možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdництва. Vzhľadom na nutnosť nariadenia znaleckého dokazovania na zistenie hodnoty vecí patriacich do masy bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktorá nebola sporná, je možné priznať určitú mieru skutkovej zložitosti napadnutého konania. Zo spisu vyplýva, že časovo najnáročnejšou procesnou aktivitou bolo zabezpečenie znaleckého posudku na stanovenie hodnoty bytu patriaceho do bezpodielového vlastníctva manželov

21. Správanie sťažovateľky v napadnutom konaní je druhým kritériom pri rozhodovaní, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka svojím konaním k priet'ahom nijakým spôsobom neprispela. nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným priet'ahom. Z obsahu vyžiadaného spisu okresného súdu vyplýva, že sťažovateľka je v konaní aktívna, keďže podala viaceré vyjadrenia vo veci samej a tiež sa zúčastnila všetkých nariadených pojednávaní (osobne alebo prostredníctvom právneho zástupcu) a predložila dva súkromné znalecké posudky na stanovenie hodnoty bytu patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

22. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v doterajšom priebehu konania. Ústavný súd z vyjadrenia predsedníčky okresného súdu, chronologického prehľadu okresného súdu a predloženého súdneho spisu zistil nasledujúce najdôležitejšie procesné úkony, ktoré nastali v priebehu napadnutého konania:

- 19. júna 2015 bola okresnému súdu doručená žaloba manžela sťažovateľky o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov;
- 28. septembra 2015 okresný súd doručil sťažovateľke žalobu na vyjadrenie, bez stanovenia lehoty;
- 2. novembra 2015 povolila predsedníčka okresného súdu predĺženie lehoty na nariadenia pojednávania z dôvodu obsadenosti termínov na 16. február 2016;
- 15. januára 2016 sťažovateľka doručila okresnému súdu vyjadrenie k žalobe;
- 16. februára 2016 sa uskutočnilo pojednávanie;

- 16. februára 2016 okresný súd vyzval Všeobecnú úverovú banku na predloženie dôkazných listín;
- 3. marca 2016 Všeobecná úverová banka predložila vyžiadané listiny;
- 27. apríla 2016 obaja účastníci zhodne navrhli odročenie pojednávania z dôvodu prebiehajúceho rokovania o mimosúdnom vypořiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov;
- 28. apríla 2016 okresný súd odročil pojednávanie na neurčito;
- 12. mája 2016 sťažovateľka oznámila okresnému súdu neúspech mimosúdnych rokovaní a požiadala o nariadenie pojednávania;
- 22. júna 2016 nariadil okresný súd termín pojednávania na 26. október 2016;
- 26. októbra 2016 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom sťažovateľka predložila okresnému súdu prvý súkromný znalecký posudok na stanovenie hodnoty bytu patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov a z tohto dôvodu bolo pojednávanie odročené na neurčito;
- 1. decembra 2016 predložil žalobca stanovisko k znaleckému posudku sťažovateľky, ku ktorému sa žalovaná vyjadrila v podaní doručenom okresnému súdu 14. decembra 2016;
- 8. februára 2017 okresný súd urgoval odpoveď od poisťovne Kooperativa a zároveň nariadil termín pojednávania na 6. jún 2017;
- 6. júna 2017 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom sťažovateľka predložila druhý súkromný znalecký posudok. Zároveň žalobca navrhol nariadenie znaleckého dokazovania súdom ustanoveným znalcom. Pojednávanie bolo odročené na neurčito pre účely oboznámenia sa s predloženým znaleckým posudkom a zabezpečením ďalších podkladov (napr. od poisťovne Generali);
- 21. júna 2017 okresný súd zaslal sťažovateľke vyjadrenie žalobcu, v ktorom namietla oba znalecké posudky (doručené sťažovateľke 6. júla 2017) a trval na znaleckom dokazovaní podľa § 207 CSP;
- 12. júla 2017 a 17. júla 2017 okresný súd oslovil súdne znalkyne, ktoré odmietli vypracovanie posudku pre časovú zaneprázdnenosť;
- 18. júla 2017 okresný súd uznesením nariadil žalobcovi zaplataenie preddavku na trovy znaleckého dokazovania, proti ktorému podal žalobca 28. augusta 2017 odvolanie;

- 15. decembra 2017 okresný súd predložil spis odvolaciemu súdu (predkladacia správa bola pripravená 19. septembra 2017);
- 7. mája 2018 bol okresnému súdu vrátený spis z krajského súdu;
- 23. mája 2018 nadobudlo právoplatnosť uznesenie odvolacieho súdu o odmietnutí odvolania žalobcu z dôvodu neprípustnosti;
- 4. júla 2018 okresný súd vyzval žalobcu na zaplatenie preddavku na trovy znaleckého dokazovania v lehote do 10 dní (doručené právnej zástupkyňi žalobcu 30. augusta 2018);
- 5. októbra 2018 bol nariadený termín pojednávania na 17. január 2019 s ohľadom na skutočnosť, že žalobca preddavok na trovy znaleckého dokazovania v stanovenej lehote nezaplatil a okresný súd súčasne oznámil, že znalecký posudok nevykoná;
- 10. októbra 2018 žalobca požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov;
- 31. októbra 2018 okresný súd vyzval žalobcu na zdokladovanie spôsobu úhrady odmeny jeho právnej zástupkyňi (20. novembra 2018 žalobca reagoval na túto výzvu okresného súdu);
- 16. apríla 2019 okresný súd uznesením rozhodol o nepriznaní oslobodenia od súdneho poplatku (právoplatnosť nadobudlo 9. mája 2019);
- 28. mája 2019 nariadil okresný súd termín ďalšieho pojednávania na 12. september 2019;
- 12. septembra 2019 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom žalobca oznámil, že nemá k dispozícii súkromný znalecký posudok aj napriek vyjadreniu zo 4. júna 2019, že ho zabezpečí. Zároveň žalobca uviedol, že obratom zloží preddavok na znalecké dokazovanie a pojednávanie bolo odročené na neurčito pre účely znaleckého dokazovania;
- 25. septembra 2019 okresný súd uznesením ustanovil znalca (po úhrade preddavku žalobcom);
- 21. januára 2020 bol vyhotovený znalecký posudok doručovaný účastníkom konania.

23. Pokiaľ ide o hodnotenie postupu okresného súdu, ústavný súd zistil, že došlo k viacerým obdobiam nečinnosti v konaní, ktoré možno charakterizovať ako zbytočné

prieťahy, prípadne ako nesústredenú alebo neefektívnu činnosť okresného súdu z hľadiska celkovej dĺžky konania pred okresným súdom, ktoré nie je právne ani skutkovo zložité a ešte stále nie je právoplatne skončené.

24. Zo spisového materiálu a z prehľadu chronológie procesných úkonov okresného súdu vyplýva, že okresný súd konal spočiatku plynulo, bez výraznejších prieťahov v konaní.

25. Pozornosti ústavného súdu však neušlo, že doba medzi nariadením termínov pojednávania a samotnými štyrmi pojednávaniami bola vždy nepomerne dlhá (tri až štyri mesiace), pričom zákonná sudkyňa túto dobu odôvodnila obsadenosťou termínov pojednávania a predsedníčka okresného súdu s predĺžením lehoty súhlasila. Medzi stanovením termínov pojednávania a pojednávaniami ako takými navyše nedochádzalo k zabezpečeniu veľkého množstva (zložitých) podkladov potrebných pre ďalšie rozhodnutie vo veci, čím by ešte bolo možné ospravedlniť túto nepomerne dlhú dobu. V tejto súvislosti okresný súd vo svojom vyjadrení poukázal na skutočnosť, že jednotlivé pojednávania boli nariaďované v závislosti od voľných termínov pojednávacích dní a zároveň nie je možné, aby sa sudkyňa venovala prednostne tejto veci, keďže vo svojom oddelení vybavuje približne 300 vecí. Tieto okolnosti sa podľa okresného súdu podieľali na celkovej dĺžke napadnutého konania.

26. K tomu ústavný súd uvádza, že už v podobných súvislostiach opakovane vo svojej stabilizovanej judikatúre vyslovil (napr. II. ÚS 518/2012, III. ÚS 201/2014), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa má zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí – a teda vykonanie spravodlivosti bez zbytočných prieťahov. I keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či zákonného sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripísať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na dlhodobu obmedzené personálne kapacity príslušných súdov (napr. I. ÚS 119/03).

27. Z obsahu spisu ďalej vyplýva, že okresný súd sa viac než 2 roky (od júna 2017 do januára 2020 bez započítania doby, keď bol spis na odvolacom súde) zaoberal procesnými úkonmi súvisiacimi s návrhom žalobcu na nariadenie znaleckého dokazovania pre účely stanovenia hodnoty bytu patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Ústavný súd konštatuje, že v priebehu tohto konania vykazoval okresný súd nasledujúce obdobia nečinnosti, resp. nesústredenej činnosti:

- od 19. septembra 2017, keď bola pripravená predkladacia správa odvolaciemu súdu, do 15. decembra 2017, keď okresný súd reálne predložil spis odvolaciemu súdu;
- od 23. mája 2018, t. j. od právoplatnosti uznesenia odvolacieho súdu o odmietnutí odvolania žalobcu, do 4. júla 2018, keď okresný súd vyzval žalobcu na zaplatenie preddavku na trovy znaleckého dokazovania;
- doručovanie výzvy okresného súdu právnej zástupkyňi žalobcu na zaplatenie preddavku na trovy znaleckého dokazovania v trvaní bežmála dvoch mesiacov (od 4. júla 2018 do 30. augusta 2018);
- od 5. októbra 2018 do 9. mája 2019, keď sa okresný súd zaoberal žiadosťou žalobcu o oslobodenie od súdneho poplatku vo vzťahu k preddavku na trovy znaleckého dokazovania aj napriek tomu, že okresný súd 5. októbra 2018 žalobcovi oznámil, že znalecký posudok nevykoná, pretože neuhradil preddavok na trovy znaleckého dokazovania.

28. S poukazom na uvedené sa žiada podotknúť, že v postupe okresného súdu sa na prvý pohľad síce nevyskytlo veľa období absolútnej procesnej pasivity, resp. stagnácie, ale k celkovému predĺženiu konania prispel aj jeho neefektívny a málo iniciatívny záujem prerokovať a rozhodnúť vec v čo najkratšej dobe. Ústavný súd pripomína, že v okolnostiach prejednávanej veci venoval okresný súd neprimerane veľa času návrhom žalobcu, aj keď sa nimi zaoberať už nemusel (prinajmenšom od 5. októbra 2018, keď okresný súd oznámil žalobcovi, že z dôvodu neuhradenia preddavku na trovy znaleckého posudku znalecké dokazovanie nevykoná a napriek tomu sa 6 mesiacov zaoberal žiadosťou žalobcu o oslobodenie od súdneho poplatku), tým viac,

ak okresný súd mal k dispozícii súkromné znalecké posudky predložené sťažovateľkou už na pojednávaní 26. októbra 2016, resp. 6. júna 2017, pričom obidva spĺňali zákonné náležitosti, ako aj znaleckú doložku v zmysle § 209 CSP a ktoré okresný súd mohol v napadnutom konaní použiť.

29. Ústavný súd poznamenáva, že nová právna úprava civilného sporového konania (účinná od 1. júla 2016) už explicitne neobsahuje možnosť preskúmania znaleckého posudku iným znalcom, tzv. „kontrolný znalecký posudok“, tak ako to upravoval § 127 ods. 2 OSP (účinný do 30. júna 2016). Prostredníctvom § 209 CSP sa zaviedol inštitút súkromného znaleckého posudku, t. j. znaleckého posudku predloženého sporovou stranou bez toho, aby znalecké dokazovanie nariadil súd. Ak je spolu so žalobou predložený súkromný znalecký posudok, ktorý má všetky zákonom predpísané náležitosti a obsahuje doložku o tom, že znalec si je vedomý následkov vedome nepravdivého znaleckého posudku, postupuje sa pri vykonávaní tohto dôkazu, akoby išlo o znalecký posudok súdom ustanoveného znalca. Upustilo sa teda od posudzovania súkromných znaleckých posudkov len ako súkromných listín. Samozrejme, všetky znalecké posudky (aj súkromné) hodnotí súd komplexne v rámci voľného hodnotenia dôkazov (§ 191 CSP). Hodnotí sa presvedčivosť znaleckého posudku vo vzťahu k posudzovaným skutočnostiam, jeho súlad s ostatnými vykonanými dôkazmi, a ak sa súd s jeho závermi nestotožňuje, je povinný to odôvodniť v rozhodnutí vo veci samej.

30. Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť okresného súdu porušuje ústavou zaručené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru), ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky. Ústavný súd k tomu dodáva, že sťažovateľka vystupuje v napadnutom konaní v procesnom postavení žalovanej a predmetom konania je vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, do ktorého patrí aj spoločný byt, ktorý sťažovateľka užíva spoločne s dvoma maloletými deťmi. Promptný postup okresného súdu s cieľom odstránenia právnej neistoty sťažovateľky je teda s ohľadom na túto okolnosť viac než žiaduci.

31. Vzhľadom na celkovú dĺžku napadnutého konania, ako aj vzhľadom na uvedené obdobia nečinnosti a nesústredenej, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu ústavný súd dospel k záveru, že v danej veci bolo postupom okresného súdu porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie ich veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

32. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

33. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, mu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 341/2015 konal bez zbytočných prietáhov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti právoplatne skončená.

34. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

35. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

36. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

37. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva

a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadostučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

38. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadostučinenia v sume 4 000 € vzhľadom na celkovú dobu konania, nečinnosť okresného súdu, správanie sťažovateľky, ako aj význam veci vyžadujúcej výnimočnú rýchlosť konania.

39. Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

40. Pri určení primeraného finančného zadostučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

41. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho obdobia nečinnosti, resp. nesústredenej a neefektívnej činnosti, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde, správanie sťažovateľky, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 000 € pre sťažovateľku za primerané finančné zadostučinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde.

42. V časti požadovanej sumy primeraného finančného zadostučinenia prevyšujúcej 1 000 € pre sťažovateľku ústavnej sťažnosti ústavný súd nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

43. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

44. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

45. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd postupoval podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

46. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2019 v sume 163,33 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky, ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2018, ktorá bola vo výške 980 €) a zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2019 v sume 9,80 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia pred ústavným súdom v celkovej sume 415,51 €, a to za 2 úkony právnej pomoci vykonané v roku 2019 vrátane dane z pridanej hodnoty, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom [§ 13a ods. 1 písm. a) vyhlášky] a písomné podanie ústavnej sťažnosti [§ 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky], a 2 paušálne náhrady hotových výdavkov v roku 2019.

47. Náhradu za ďalšie úkony právnej služby – 2x oznámenie nových skutočností sťažovateľky doručené ústavnému súdu 18. júna 2019 a 3. januára 2020 a prípis doručený ústavnému súdu 25. februára 2020 – ústavný súd sťažovateľke nepriznal, pretože obsah doručených vyjadrení nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

48. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

49. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. mája 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu